

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 02/24/2005
Spisová značka: 25 Cdo 1390/2003
ECLI: ECLI:CZ:NS:2005:25.CDO.1390.2003.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo:
Dotčené předpisy: § 34 odst. 4 předpisu č. 23/1962Sb.
Kategorie rozhodnutí: C

25 Cdo 1390/2003

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Vojtky a soudců JUDr. Ing. Jana Huška a JUDr. Marty Škárové v právní věci žalobce L. Č. r., s. p., proti žalované L. s. H. K., a. s., zastoupené advokátem, o 26.005,90 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 9 C 3/2001, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. března 2003, č. j. 20 Co 475/2002-173, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. března 2003, č. j. 20 Co 475/2002-173, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se domáhal (po částečném zpětvzetí žaloby) náhrady škody ve výši 29.721,- Kč s 10% úrokem z prodlení od 9. 8. 2000 do zaplacení, která mu v době od 1. 7. 1999 do 30. 6. 2000 jako vlastníku honitby měla být způsobena zvěří na lesních porostech v prostoru honitby „o. S.“, v níž žalovaná vykonávala právo myslivosti.

Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 3. 10. 2002, č. j. 9 C 3/2001-159, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 3.715,10 Kč s příslušenstvím, ohledně částky 26.005,90 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu. Dovedil, že byly splněny formální podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody v občanskoprávním řízení podle § 8 o.s.ř. a § 36 odst. 1 a 5 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, neboť tomuto řízení předcházelo řízení před rozhodčí komisí při Okresním úřadu Ch. Soud vyšel ze zjištění, že účastníci dne 28. 5. 1993 uzavřeli smlouvu, jíž žalobce pronajal žalované na dobu od 1. 4. 1993 do 31. 3. 2003 honitbu „o. S.“. V období od 1. 7. 1999 do 30. 6. 2000 vznikla na lesních porostech obory škoda způsobená zvěří, jejíž výše byla stanovena posudkem znalce z oboru lesní hospodářství, odvětví dříví - těžba, myslivost a bezpečnost práce a pro obor ekonomika, ceny a odhady, specializace lesní pozemky a porosty Ing. P. A., a její výše 29.721,- Kč nebyla mezi účastníky sporná. Žádná ze stran neporušila smluvní ujednání nájemní smlouvy, proto soud posuzoval, zda došlo k porušení právních povinností plynoucích ze zákona. Žalobce porušil povinnost podle § 34 odst. 4 zákona č. 23/1962 Sb, o myslivosti, tím, že (jak vyplynulo ze znaleckého posudku) nepřijal vhodná opatření proti vzniku škody; i když prokázal, že preventivní opatření k omezení škod učinil, a to dokonce ve větší výměře, než mu ukládala vyhláška č. 101/1996 Sb., nešlo o opatření dostatečně účinná, neboť nezvolil vhodnou technologii oplocení části porostů uvnitř obory, tzv. oplocenek, které pro svou nedostatečně pevnou konstrukci nedokázaly zabránit přístupu zvěře do míst s porosty citlivými na okus, nevhodně je umístil v rámci obory i navzájem, nevytvořil podmínky pro kontrolu přiměřenou jejich stavu a nezajistil dostatek přirozené potravy pro zvěř [§ 5 odst. 1 písm. f) vyhlášky č. 101/1996 Sb.]. Žalovaná nevhodně umístila slaniska, v jejichž blízkosti dochází nejčastěji k uvedeným škodám. Odpovědnost žalované jako uživatele za vzniklou škodu je odpovědností objektivní, avšak podařilo se jí prokázat, že žalobce jako vlastník honitby spoluzavinil vznik této škody, a to v rozsahu šesti sedmin.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 13. 3. 2003, č. j. 20 Co 475/2002-173, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobci i částku 26.005,90 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu před soudy obou stupňů. Odvolací soud zopakoval důkaz smlouvou o nájmu honitby, z níž zjistil, že se účastníci dohodli o provedení přiměřených opatření k zabránění škodám zvěří pouze ohledně plotu oplocujícího celou oboru - hlavního oborního plotu. S odkazem na ustanovení § 34 odst. 4 zákona o myslivosti dovedil, že je-li pozemek pronajat a není s

vlastníkem dohodnuto něco jiného, je to v první řadě nájemce honebního pozemku, komu svědčí povinnost učinit přiměřená opatření k zabránění škod působených zvěří. Není-li pozemek pronajat, má takovou povinnost vlastník, a to pod sankcí snížení jeho nároku na náhradu škody. Žalovaná, která je nájemcem a zároveň uživatelem honitby, se tedy za situace, kdy si účastníci v nájemní smlouvě nesjednali, kdo a na čí náklady bude provádět přiměřená opatření k zabránění vzniku škod zvěří (vyjma hlavního oborního plotu), nemůže dovolávat snížení náhrady škody, neboť bylo její povinností provádět opatření k zabránění škod. Navíc bylo prokázáno a mezi účastníky je nesporné, že žalobce učinil opatření k omezení škod působených zvěří nad rámec uložený mu ustanovením § 5 odst. 1 vyhlášky č. 101/1996 Sb.; skutečnost, že tato opatření, u nichž je dána fikce přiměřenosti podle § 5 odst. 3 této vyhlášky, nezabránila vzniku škod zcela, je dána tím, že tyto škody s ohledem na charakter jejich vzniku lze pouze omezit a nelze jim zcela zabránit; okolnost, že se tato opatření ukáží být nedostatečně účinnými, nemá právní význam. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že žalovaná jako nájemce a uživatel pozemku za škodu odpovídá v plném rozsahu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o.s.ř. Vytýká odvolacímu soudu nesprávný postup při výpočtu škody podle vyhlášky č. 55/1999 Sb. s tím, že tento předpis na ocenění škod zvěří nedopadá, protože ustanovení § 21 zákona č. 289/1995 Sb. (lesního zákona) a jeho § 2 a § 3 se vztahují na investiční, resp. stavební činnost, již dojde k dotčení lesa, a zmocnění k vydání předpisu o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody na lesích, uvedené v následném odstavci 4, nelze vztáhnout na škody způsobené zvěří. Dovolatelka dále zpochybňuje správnost hodnocení provedených důkazů ve vztahu k přiměřenosti žalobcem provedených ochranných opatření proti poškozování porostů zvěří a k jejich účinnosti. Ustanovení § 5 odst. 3 vyhlášky č. 101/1996 Sb. stanoví, že opatření uvedená v odstavci 1 se považují za přiměřená, přičemž tento odstavec obsahuje celkem šest povinností. Žalovaná svoje tvrzení o tom, že žalobce neprovedl a neprovádí vůbec opatření, jmenovaná v citované vyhlášce, prokazovala též zápisem o jednání rozhodčí komise, kde je uvedeno, že žalobce plní pouze jednu šestinu povinností. Pokud tedy vlastník všechna přiměřená opatření neprovedl (§ 34 odst. 4 zákona č. 23/1962 Sb.), snižuje se náhrada škody podle míry jeho zavinění. Dovolatelka namítá, že odvolací soud nerozlišil postavení vlastníka honebního pozemku, nájemce honebního pozemku a uživatele honitby, a nesouhlasí s jeho závěrem, že jako uživatel honitby byla povinna přiměřená opatření činit ona. Navrhla proto, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání nesouhlasí s výhradami dovolatelky k použití oceňovací vyhlášky č. 55/1999 Sb., která je běžně používána soudními znalci. Uvádí dále, že provedl všechna opatření k zabránění vzniku škod v dostatečném rozsahu, a to nad míru stanovenou vyhláškou č. 101/1996 Sb. Z právní úpravy přitom nelze dovodit, že by provedená opatření musela být také stoprocentně účinná, což z povahy věci ani není možné; žalobce přitom předmětná opatření provedl v dobré víře, že zamezí vzniku škod v co možná největším rozsahu. Navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání žalované zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., je důvodné.

Podle § 2 odst. 2 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 146/1971 Sb., č. 96/1977 Sb., č. 143/1991 Sb., č. 270/1992 Sb., č. 289/1995 Sb., č. 166/1999 Sb. a č. 238/1999 Sb., tj. ve znění účinném do 31. 12. 2000 (dále též jen „zákon“), vlastník honebního pozemku může při přenechání pozemku do nájmu přenechat nájemci, který je československou fyzickou nebo československou právnickou osobou, do nájmu i právo myslivosti; podnájem práva myslivosti je zakázán.

Podle § 5 odst. 1 zákona právo myslivosti je možno vykonávat pouze na honebních pozemcích, které okresní úřad uznal za honitbu, oboru nebo samostatnou bažantnici.

Podle § 11 odst. 1 zákona právo myslivosti v znané honitbě, oboře a samostatné bažantnici (dále jen "honitba") přísluší té československé fyzické nebo československé právnické osobě, které byla na její návrh honitba uznána, nebo vlastníkům honebních pozemků uznaných za honitbu podle § 6 odst. 2 nebo honebnímu společenstvu vytvořenému následně po uznání honitby podle § 6 odst. 4 (dále jen "vlastník honitby"). Podle odstavce 2 tohoto ustanovení vlastníka honitby uvede okresní úřad v rozhodnutí o uznání honitby, popřípadě v dodatku rozhodnutí, jestliže se honební společenstvo vytvořilo následně po uznání honitby (§ 6 odst. 4).

Podle § 14 odst. 2 věty první zákona vlastník honitby může v této honitbě vykonávat právo myslivosti sám nebo ji může smlouvou pronajmout jiné československé fyzické nebo československé právnické osobě nebo jejich sdružení.

Z této úpravy vyplývá, že výkon práva myslivosti se spojuje s určitými územními celky, označovanými zákonem za honitby (uznaná honitba, obora a samostatná bažantnice), které se administrativním způsobem (uznáním ze strany

okresního úřadu) vytvářejí na honebních pozemcích. Právo myslivosti pak náleží vlastníku honitby, jímž je vlastník honebních pozemků uznaných z podnětu okresního úřadu za honitbu, vlastník či nájemce honebních pozemků, k jehož návrhu byla honitba uznána, nebo honební společenstvo vytvořené následně po uznání honitby. Vlastník honitby může v této honitbě vykonávat právo myslivosti sám nebo může honitbu smlouvou pronajmout jiné fyzické či právnické osobě nebo jejich sdružení. Ten, kdo právo myslivosti vykonává, je podle dikce zákona uživatelem honitby. Může tedy jít o osobu odlišnou od vlastníka honitby i vlastníka honebních pozemků, jestliže jí bylo právo myslivosti v honitbě přenecháno do nájmu (§ 2 odst. 2 a § 14 odst. 2 věta první zákona). Výkladem ustanovení § 2 odst. 2 zákona a contrario se podává, že vlastník je oprávněn honební pozemky pronajmout jiné právnické či fyzické osobě, aniž by byl současně nucen přenechat jí též právo myslivosti. Nájemci honebních pozemků tedy nemusí vždy svědčit právo myslivosti a nemusí tak být zároveň uživatelem honitby.

V návaznosti na toto vymezení subjektů při výkonu práva myslivosti zakládá ustanovení § 34 odst. 1 písm. b) zákona odpovědnost uživatele honitby za škodu, kterou v honitbě na lesních porostech způsobila zvěř, u níž je stanovena doba lovu. Odstavec 4 tohoto ustanovení ukládá vlastníku, popřípadě nájemci honebního pozemku, aby učinil přiměřená opatření k zabránění škod působených zvěří, s tím, že nesplnění této povinnosti vede ke snížení náhrady škody podle míry jeho zavinění. Uživateli honitby je dáno oprávnění, aby učinil stejná opatření, pokud se tím neomezuje užívání pozemku a vlastnické právo k němu, aniž by zákon s nečinností uživatele honitby v tomto směru výslovně spojoval nějaké následky. Je tedy nutno dovodit, že je to vlastník (nájemce) honebních pozemků, nikoliv uživatel honitby, kdo je ze zákona povinen učinit opatření proti vzniku škody, za kterou jinak odpovídá uživatel honitby, a to pod sankcí snížení náhrady škody.

V posuzovaném případě bylo zjištěno (dovolatelka v tomto směru závěry odvolacího soudu nezpochybňuje), že žalobce jako státní podnik vykonávající právo hospodaření k lesům podle zákona č. 61/1977 Sb., o lesích, ve znění zákona č. 221/1991 Sb., a v souladu se zákonem č. 111/1990 Sb., o státním podniku, ve znění zákona č. 92/1991 Sb., vykonávající za stát (svým jménem) - v rozsahu vymezeném těmito zákony - i práva vlastníka (srov. oprávnění majetek držet a užívat, resp. s ním nakládat), v postavení vlastníka předmětné honitby i honebních pozemků přenechal smlouvou o nájmu honitby ze dne 28. 5. 1993 výkon práva myslivosti žalované, která se tak stala uživatelem honitby. Protože samotné honební pozemky, na nichž se honitba nachází, nebyly žalované přenechány do nájmu, nelze ji považovat za nájemce honebních pozemků.

Odvolací soud správně dovodil, že ve smlouvě o nájmu honitby nebylo obsaženo ujednání předvídané ustanovením § 16 odst. 3 zákona o tom, kdo provede přiměřená opatření k zabránění škodám zvěří na honebních pozemcích nebo lesních porostech ve smyslu ustanovení § 34 odst. 1 písm. b), odst. 4 zákona, neboť závazek žalobce udržovat oplocení se týká venkovního oplocení obory samotné, nikoliv vnitřních opatření majících zabránit vzniku škody na lesních porostech uvnitř obory. Správně také uzavřel, že žalovaná zásadně odpovídá za škodu způsobenou zvěří na honebních pozemcích a lesních porostech žalobce. Jeho závěr, že žalovaná není oprávněna dovolávat se snížení náhrady škody podle § 34 odst. 4 zákona pro nesplnění povinnosti učinit přiměřená preventivní opatření ze strany žalobce, se však opírá o nesprávné východisko, že žalovaná byla v předmětném období nájemcem honebních pozemků a že přiměřená opatření byla povinna činit sama. Není proto správný ani jeho závěr, že z uvedeného důvodu je vyloučeno snížení rozsahu náhrady škody podle podílu zavinění žalobce.

Odvolací soud kromě toho dovodil, že žalobce povinnost ukládanou mu ustanovením § 34 odst. 4 zákona splnil tím, že opatření k omezení škod působených zvěří provedl, a to dokonce způsobem přesahujícím požadavky ustanovení § 5 odst. 1 vyhlášky č. 101/1996 Sb., okolnost, že přijatá opatření se ukázala být nedostatečně účinnými, podle odvolacího soudu nevyvrací fikci přiměřenosti založenou ustanovením § 5 odst. 3 vyhlášky. Ani s tímto právním názorem nelze souhlasit.

Podle § 5 odst. 1 vyhlášky č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráže, k omezení škod působených zvěří provádí vlastník lesa následující preventivní opatření: a) sleduje a eviduje škody způsobené zvěří na lesních porostech, b) u lesních majetků o výměře nad 50 ha sleduje působení zvěře na nálety, nárosty a kultury pomocí kontrolních a srovnávacích ploch v počtu nejméně jedna plocha (oplocenka) na 500 ha, c) sleduje společně s uživatelem honitby početní stavy zvěře, d) využívá pomocných dřevin ke zvýšení úživnosti honitby, e) navrhuje orgánu státní správy lesů snížení stavu zvěře nebo zrušení chovu toho druhu zvěře, který působí neúměrně vysoké škody, f) ochraňuje ohrožené lesní porosty proti okusu, loupání a zimnímu ohryzu kůry v rozsahu nejméně 1 % výměry lesa vlastníka v honitbě. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení způsob, rozsah a umístění ochranných opatření uvedených v odstavci 1 písm. d) a f) určuje vlastník lesa obvykle na základě projednání s uživatelem honitby, pokud smlouva o nájmu honitby nestanoví jinak. Podle odstavce 3 opatření uvedená v odstavci 1 se považují za přiměřená (předpis zde poznámkou pod čarou odkazuje na ustanovení § 34 odst. 4 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti).

Citovaná vyhláška vymezuje řadu preventivních opatření, jejichž prostřednictvím je vlastník lesa povinen dbát, aby byly omezeny škody na lesních porostech. Opatření, která je povinen učinit, musí být natolik dostatečná, aby bylo dosaženo účelu sledovaného předpisem; taková opatření, která svým charakterem sice odpovídají popisu obsaženému v § 5 odst. 1 vyhlášky, avšak v daných podmínkách nedokáží riziko vzniku škody alespoň snížit, nevedou k předpisem předpokládanému omezení škod a nelze je považovat za opatření přiměřená. Ustanovení § 5 odst. 3 vyhlášky přitom nezakládá fikci přiměřenosti jakéhokoliv opatření splňujícího popis uvedený v ustanovení § 5 odst. 1, nýbrž je pouhým legislativním prostředkem spojujícím toto ustanovení vyhlášky s konstrukcí odpovědnosti za škodu podle § 34 odst. 4 zákona o myslivosti. Přiměřenost opatření ve smyslu tohoto ustanovení je proto třeba poměřovat nejen jeho rozsahem a kvalitou, ale i efektem, tj. způsobilostí omezit vznik škody; samotné provedení jakéhokoliv opatření nemůže automaticky znamenat jeho přiměřenost vylučující spoluodpovědnost vlastníka pozemku za vznik škody.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce provedl oplocení části porostů uvnitř obory, avšak nezvolil vhodnou technologii tzv. oplocenek, které v důsledku nedostatečně pevné konstrukce nebyly schopny zabránit přístupu zvěře do míst s porosty citlivými na okus, oplocenky kromě toho nevhodně umístil v rámci obory i navzájem, nevytvořil podmínky pro kontrolu jejich stavu a nezajistil ani dostatek přirozené potravy pro zvěř. Odvolací soud, aniž zdůvodnil, zda z těchto zjištění vychází či nikoliv, považoval provedená opatření za přiměřená pouze na základě nesprávné právní konstrukce, že již samo jejich provedení znamená splnění povinnosti podle ustanovení § 34 odst. 4 zákona o myslivosti. Kromě toho zvažoval pouze část těchto opatření, a to rozsah oplocenek, aniž hodnotil jejich umístění a kontrolu, a vůbec se nezabýval závěrem vyplývajícím ze znaleckého posudku, že skladba porostů v honitbě vedla k tzv. malé úživnosti honitby, tj. k nedostatečné potravní nabídce mimo oplocenky. Zvyšování úživnosti honitby prostřednictvím pomocných dřevin je přitom jedním z vyhláškou předpokládaných opatření, které je vlastník honitby povinen provádět [§ 5 odst. 1 písm. d) vyhlášky].

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a uplatněný dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. je tak naplněn; Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.) a vrátil věc Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci soud zváží všechny okolnosti na straně žalobce jako vlastníka honitby a přihlédně i ke zjištění, že žalovaná v oboře nevhodně umístila slaniska. Bude-li základ nároku alespoň zčásti dán, zdůvodní způsob výpočtu výše škody; dovolací soud se dovolacími námitkami v tomto směru nezabýval, neboť jsou prozatím předčasné a napadené rozhodnutí postrádalo zdůvodnění ohledně výše škody. Kromě toho soud rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. února 2005

JUDr. Petr V o j t e k, v. r.

předseda senátu